UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi sacraru[m] literaru[m]

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

90 Jmpio[rum] in parentes (kind narren) Nole. Jnhonorare parentes/ no[n] obedire/ v[er]bis p[er]turbare: non cordialiter diligere/ non snpportare (sic!)/ verberare/ a bonis impedire.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70346

Visual Library

⁊ reperio eam nōdū cecidiſſe. Scio frater: tuū ğ erit vt tibi facias vim
ↄtra nitaris: corrumpe corrigiā nitaris/ quātū pt fieri: efficies ſaltem ꝙ
nō ſonabit tātum ꝙ ↄmoueat te ſonus eius/ ſed quaſi emortuā eā pꝰ
te trahas. Sic ſic facito: al's ineptus eris ſeq dn̄m deū tuū. Si quis
vult poſt me venire/ abneget ſemetipm ⁊ ſequat̃ me. Abnegare ſe/ ſiue
ꝓpriā ↄmoditatē nō q̄rere/ ſed dei volūtatem: eſt fiſtulā abijcere. Fran-
ge/ rumpe/ ſcinde ſaccū corꝑis tui ꝑ afflictōes iuges/ diſcretas/ ieiunijs
vigilijs ⁊c̄. Tātū foue q̄tū expoſcit dei ſeruitiū: ⁊ nō ampliꝰ letitias ex
cute ſuauitates ⁊ alia corꝑis fomēta: abijce (den bumhart) timoris ⁊ fi-
ſtulā amoris: ⁊ plane aliā habebis letitiā. Sine letitia nō ideo eris: eie-
cta ⁊ abiecta letitia carnali ⁊ ꝓprij ↄmodi/ ſuccedet alia lōge maior. Au- N
di Pſ. Concidiſti ſaccū meū ⁊ circūdediſti me letitia. Rupto ſacco ſe-
q̄tur letitia alia. Nō ꝑdimus delectatōes (inq̄t b. Bern.) ſ3 mutamꝰ a
corꝑe ad aīam/ a ſenſibꝫ ad ↄſciam: ğ noli timere. Si vis ꝑmutare: hec
vtilis ꝑmutatio: fiſtula hec quā habes maialis (ein meyen pfeiff) tpa-
lis eſt/ nō iugis/ nō diu durat/ areſcit mox: iuge āt gaudiū ſecura ↄſcia
ſp durat hec fiſtula. Noli timere o fatue: ꝙ ſi dimiſeris hāc maialē fi-
ſtulā/ ideo te nullā habiturā. Neſcis q2 in euāgelio filius ille in regiōe
longinq̄ dū diſſipaſſ3 bona ſua/ vtiq3 fiſtulas maiales habuit: ⁊ dū3 il-
las reliq̄t alia ſucceſſit/ in aliā delectatōem ↄmutata eſt. Siq̄dē pater
ꝓcurauit ei ſimphoniā ⁊ choꝝ: ſic tecū fiet o frater. Pſ. Juſticie dn̄i
recte letificātes corda. Ecce equū iuſticie nō eſſe ſine letificatōe/ ſed ea3
ſecū afferre. Hec ꝟa letitia/ turbari ꝑſſuris ⁊ tribulatōibꝫ ꝓpt̃ dei man-
datoꝝ ⁊ iuſticie obſeruatōem. Eſt exēplū de ſctō Frāciſco: q̄ de h̄ lōgā
habuit ↄfabulatōem cū q̄dam fratre. Vide in ſpe. exem. ſi placet: diſt.
vij. exēplo. xxvj. Reijce ğ fiſtulā: audi ↄſiliū meū frat̃: retine ⁊ non di-
mitte equū eq̄tatis ⁊ iuſticie. Eum non relinq̄ ꝓpt̃ fiſtulā ↄmoditatis
ꝓprie/ ⁊ habebis fiſtulā ꝟe letitie: ꝙ ſi eq̄tatis ⁊ iuſticie equū dimiſeris
⁊ ꝓ leticia ꝓprie ↄmoditatis ꝑmutaueris/ vtrūq3 ꝑdes. Audi Chr̄m:
Primū q̄rite regnū dei ⁊ iuſticiā eiꝰ: ⁊ hec oīa adijcient̃ vobis. Quere
regnū/ ↄtra p̄mā nolā. Dei/ ↄtra ſcd̄am nolā. Et iuſticiā euꝰ/ ↄtra terti-
am nolā. Et hec oīa/ ꝓpter q̄ regnū/ deū ⁊ iuſticiā relinq̄re niteris/ adij-
cient̃ tibi. ſ. ↄmoda letitie ⁊c̄. Et ſi nō talia/ longe tn̄ maiora. Surge ğ
⁊ relinq̄ regionē hāc longinquā/ fatuitatē hāc: ⁊ redi ad patrem.

Dn̄ica. iij. Oculi. Tertia Martij. O

Stultoꝝ infinitus eſt numerus. Eccl'ſ. j. Euangelium.

NOnageſima turba ſtultoꝝ eſt: impioꝝ in parētes (kind nar-
ren) Ipi ſunt q̄ nō honorāt parētes/ ſed potius ↄtemnunt.
De q̄bꝫ nō poteſt dici quod hodie in euāgelio de bono filio
Chriſto Jeſu dictum eſt: Beatus venter qui te portauit/ et

vbera q̄ ſuxiſti. De his āt p̄mo dicam queadmodũ nolis diſcerni p̄nt: ſecũdo q̄ ſtulti ſint: ⁊ tertio q̄ ſit cauſa ſtulticie eoꝝ. Circa p̄mũ repe/rio nolas ſeptē q̄bꝰ diſcerni p̄nt: quaꝝ vna ponit in capite: ſecũda in auribꝰ: tertia in ore: quarta in pectore: q̄nta in dorſo: ſexta in dextra: ſeptima in ſiniſtra manu. Hec aūt ita ordinaui/ vt eo facilꝰ poſſint me/morie ꝯmendari a filijs. Et cũ audieris nolā q̄ſſatā/ eos corripias.

Prima nola eſt in capite. Parentes ſigno vel facto notabil'r inho/norare vel deſpicere/ eſt mortale pctm̄. Hāc nolā poſui in capite: q2 ꝑ caput oñdit ⁊ exhibet honor/ ꝑ inclinatōem eiꝰ aut detectōem. Porro q̄n filius in p̄tāte aut dignitate ꝯſtitutꝰ/ p̄rem debeat ꝓcedere/ aut con/tra: lege Petꝝ Alfonſum ⁊ Georgiũ Trapezontiũ in ſua rhetorica: q2 ſi neglexerit obſeruare/ quatias ei nolā vbere capitis.

P Secũda nola eſt in auribꝰ: parentibꝰ nō obedire. Debent filij paren/tibꝰ obedire in oībꝰ q̄ ꝑtinent ad neceſſitatē eoꝝ ⁊ diſpoſitōem ſeu vti/litatē rei familiaris. Et hec ē nola auris ſiniſtre: q2 tp̄alia ſiniſtra ſunt reſpectu ſpūaliũ: q2 ſi neglexerit facere/ aurem ſiniſtrā ei trahas. Scd̄o debent eis obedire in his q̄ ꝑtinent ad diſciplinā moꝝ/ in his q̄ ſunt ad ſalutē neceſſaria: qd̄ ſi nō fecerint/ aurē dextrā vellas ⁊ trahas. In mi/nimis licitis ex negligētia nō obedire veniale ē. Hec Chaimis. De ma/lis nō tenet: immo ꝯtrariũ tenet de intrādo religionē: ꝯtrahendo ma/trimoniũ nō tenet: q2 hec nō ſunt de neceſſitate ſalutis: nec reſpiciũt rē familiarē. ſup quo vide docto.

Tertia nola eſt in ore: parētes nimis ꝑturbare/ v̄bis inq̄ȝ aꝓprobrio/ſis/ ꝯtumelioſis/ irriſiuis/ maledictōibꝰ/ blaſphemijs/ viuos vel defun/ctos. Itē ſi eos ſciēter ad irā notabil'r ꝓuocauerit/ mortale eſt: ſecus ſi nō ex ꝓpoſito. Itē ſi ꝯtēdit vel dure loquutꝰ eſt ⁊ irreuerēter/ nō tñ ex ꝯtemptu/ veniale videt. Debēt oīa v̄ba ad parētes affectu eſſe imbu/ta: ait Hieron. apud Alexādꝝ de Ales. Hec nola pēdet in ore: quā q̄ti/as ſi ꝯtra te latrauerit puer.

Q Quarta nola eſt in pectore. Parētes nō cordial'r diligere/ ſed aliq̄n deliberate optare eis mortē. Et vltimũ eſt mortale: quocũq3 reſpectu h̄ factũ fuerit. ſ. ꝓpt' hereditatē ⁊c̄. Ceteꝝ de dilectōe cordiali/ vide An/geli. q̄ nō excuſat eos a mortali/ q̄ ſe hñt ad parētes q̄ſi odirēt eos. Vi/de eandē in v̄bo/ filij: ⁊ Alexandꝝ/ q̄ multa de cordiali dilectiōe dt̄ cur impendi debeat.

Quinta nola eſt in dorſo: parētes nō ſuꝑportare/ vel eis nō ſubueni/re cũ q̄s p̄t: ꝓcipue in magnis neceſſitatibꝰ vel infirmitatibꝰ corꝑalibꝰ. Hic de medicinis ⁊ alijs ſilibꝰ dici poterit/ q̄ntũ q̄s teneat. Si teneris alijs ſubuenire in neceſſitatibꝰ/ quanto magis parentibꝰ. Turpe ē pla/ne ⁊ ignominioſum (cũ potes nutrire) eos ꝑmittere mendicare: etiā ſi peccatũ non eſſet.

Sexta nola eſt in manu dextra: parētes v̄berare. Plane ſi q̄s paren

tes volũtarie verberauerit etiã leuiter/mortal'r peccauit:ait Chai. Gra⸗
uis eiſdẽ pena mortis in lege affligit᷑:⁊ multa exẽpla de qͥbuſdam legi⸗
mus/ꝗ parẽtes verberauerũt:⁊ inde flagellati fuerũt. Adde his ad pla
citum ex hiſtoꝛ.

Septima nola eſt in manu ſiniſtra. Parẽtes a ſalute aiaꝝ ſuaꝝ im
pedire. Ipi ſunt ꝗ ꝓhibẽt eos teſtari in vita vel in morte:aut impedi⸗
unt ne diſponãt ꝑ aia ſua:ſeu a reſtitutõe retrahũt:⁊ hac de cauſa ſa⸗
cerdotes ad eos accedere ꝓhibẽt. Itẽ ꝗ nõ implẽt legata parẽtũ ⁊ ꝑde
ceſſoꝝ ſuoꝝ ad pias cauſas:aut multũ differũt vltra tps ꝑ eos ſtatu⸗
tum. Item ꝗ votis patris ꝗ morte ꝑuentus adimplere nequit/non ſa
tiſfecit poſt eius mortẽ:nam qͥlibet heres tenet᷑ adimplere vota realia
ſicut ⁊ debita:ad ꝑſonalia ãt vota non tenet᷑/niſi pater ea ſibi iniũxerit
in vltima volũtate. vide Chaimis. Et adde ad placitũ his nolis decla
ratões ꝑ ꝑplo erudiẽdo in his:qꝛ multũ indigent/ꝑſertim Argentineñ.
vbi hñt ꝯtra hanc ſeptimã nolã municipalia/ ꝯtra ſalutẽ aiaꝝ coꝝ:et
tãtum de ꝑmo. Item vide Angelicã circa quartũ ꝑceptũ de omnibus R
his nolis. Scđo ꝗris:⁊ quanta eſt ſtulticia ⁊ impietas eoꝝũqꝫ ingra⸗ j
titudo? Magna plane:quã ſi nõ cognoſcis o ingrate fili/leua oculos
ſurſum in nidos ciconiaꝝ ⁊ illic lege:fouent parentes ſuos cum ſenue
rint/paſcũt ⁊ calefaciũt plumis:ſed ⁊ cliſtere eis adminiſtrant/afferen⸗
tes eñ roſtro aquã ſalſam marinã ꝑ poſteriora immitterre nitunt᷑/vt
dt Vincẽtius. inde ⁊ auis pia dr. Non ſic mali filij/ſed alia qͥdã ani⸗
malia ꝗ nõ ꝑ ſe ſerũt talem pietatẽ/imitant᷑ in ingratitudine ⁊ impieta 2
te. Sunt bruta ꝗ dum a parẽtib9 lac ⁊ alimẽtũ accipiũt/eos cogno⸗
ſcũt:quo ceſſante eos ꝯtemnũt ⁊ cũ eis pugnãt. Catuli etiã in iuuẽtu⸗
te inter ſe ⁊ cũ parẽtib9 ludũt:magni vero effecti ac roborati/ꝓ oſſe cum
parẽtib9 inter ſe pugnãt. Sic heu multi filij tam nobiliũ qͣꝫ paupeꝝ/
parui ſimul nutriti in curijs ꝑncipũ vel parentũ/inter ſe magnã hñt fa
miliaritatẽ ⁊ ſocietatẽ/⁊ parẽtib9 magnã exhibẽt reuerẽtiã:ſed magni
facti ita cupiditate ⁊ ſuꝑbia excecant᷑/ꝙ nec ſocietatẽ nec ꝯſanguinita⸗
tem agnoſcãt:ſed aliquo ꝯcupiſcibili inter eos oñſo/nec deũ timẽt nec
parentes reuerent᷑/nec inter ſe pacẽ hñt:⁊ nõ ſolũ ꝓ magnis/ſed etiã ꝓ
paruis/ſicut filij paupeꝝ ꝯtra deũ ⁊ parẽtes:⁊ inter ſeipos brigas hñt
⁊ ꝯtentões. Debebãt potius cedere etiã iuri ſuo ad tempus ꝓpter pa⸗ 3
rentũ pietatẽ:ſic Joãnes Hircanus fecit ⁊ Gregori9 Neoceſarieñ. mi⸗
raculo frẽs quoſdã facere debere edocuit:de qͥb9 vide in Summa ꝑdi
can.f.v.§.xix.⁊.xxj. Tales filioli ꝓmittentes multa ſe facturos paren⸗
tib9/dum nihil pñt:cum aũt diuites ⁊ potentes facti fuerint nihil faciẽ
tes. Faciũt vt puelle dum nere nõ ſciũt/nere volũt:at vbi ꝯſueuerint/
ad nendũ vix ꝯpelli pñt. Noli obliuiſci o fili bñficioꝝ tibi a parẽtib9 S
impenſoꝝ:memẽto qꝛ ab eis habes eſſe/ vitã/educatõem/nutritõem et 4
eruditõem. Noli obliuiſci oſcula matris tue ꝗ tibi infixit/gemitũ/labo

rum/lactando ⁊ vigilando ꝑ te:⁊ alia abſqꝫ numero/ꝗ ꝯmemorat Am
bro. Honora igit᷑ patrē tuũ/⁊ gemit⁹ matris tue ne obliuiſcar͛. Eccs.
vij. Memēto ꝙ niſi ꝑ illos nō fuiſſes:retribue illis ſicut ⁊ ipſi tibi. vi
de vbi ſup̄. §. xxiij. Audi dñm p̄cipiētem: Honora patrē tuũ ⁊ ma
F trem tuā/vt ſis lōgeuus ſup̄ terrā. Plane digni ſunt vt in vita ſua cō
fundant᷑ ⁊ abbreuient᷑/ꝗ p̄ncipiũ vite ſue nō honorāt. Abſolon ſuſpen
ſus in quercu:qꝛ patrē de regno expulit. Cham maledictus:qꝛ veren
da patris monſtrauit. Filius Nabuchodonoſor mala morte perijt:qꝛ
patrē in trecenta fruſta ne reſurgeret reſcindi iuſſit/⁊ vulturib⁹ ꝓijci. §
xv. ⁊ eſt magiſter in hiſto. ſco. Noli o fili eſſe talis filius/ne tibi talia cō
G tingant. Sed eſto vt Chr̄s filius Marie/ꝗ eam ſub cruce ꝯmēda
uit Joāni:docēs nos vt vſqꝫ ad mortē diligētiā coꝝ habeam⁹/ꝗ genue
A rũt nos. Sonet in aurib⁹ tuis qđ dr̄: Qui maledicit patri ſuo ⁊ ma
C tri/extinguet᷑ lumē eius in medijs tenebris. Tertio q̄ris: Et q̄ ē cau
ſa hoꝝ impioꝝ ⁊ ſtultoꝝ filioꝝ: Rñdeo ꝙ vna cauſa eſt negligētia pa
rentũ/ꝗ eos nō bñ inſtituũt a teneriori etate. Clamas: O peſſimũ ha
beo filiũ ⁊ filiā/inobediētes/vitioſos ⁊c̄. Nihil mireris o frater/ſi h̄ me
tis qđ ſeminaſti:ꝗ ſeminat fabas/nō metit lentes. Quō de ſacco ſemen
extrahes qđ nō impoſuiſti: Seminaſti agꝝ hũc malis morib⁹/vitijs/⁊
illos iam ꝓducit:ſi v͛tutes ſeminaſſes in noualia hec/in nouellũ coꝛ et
triticũ ⁊c̄. plane iam meteres de eo obedientiā/caſtitatē/pietatē ⁊c̄. Ta
lem fructũ recipis q̄lem plantaſti:expectas tu ficus cũ plātaueris ſpi
nas ⁊ tribulos. Scḋa cauſa eſt tua ꝓpria malitia. Talem eũ ſentis ti
bi qualis tu fuiſti patri tuo ⁊ matri. Qua igit᷑ mēſura mēſus fuiſti pa
rētib⁹/tali mēſura remetiet᷑ ⁊ tibi. Tu parētib⁹ fuiſti ingratus/impius
durus:⁊ talis igit᷑ iure eſt tibi tu⁹ filius. Filius q̇dā traxit p̄rem ſuum
ad q̇ndā locũ crinib⁹ ſiue capillis. Cumqꝫ eo ꝑueniſſꝫ clamauit pater:
Ceſſa ceſſa:hucuſqꝫ in eũ locũ etiā ego p̄rem meũ traxi capillis. Ecce
B recompēſa iuſta. Tertia cauſa/tua in deũ pietas:qꝛ eũ nō induxiſti
filiũ tuũ vt eſſꝫ obediēs deo:ideo merito puniris in h̄ ꝙ neqꝫ tibi obe
dit:educaſti eum mũdo/⁊ nō deo. Nō feciſti vt Job/ꝗ ꝓ filijs ſollicita
bat᷑:⁊ hoſtias offerebat ꝓ eis/ne forſitan peccaſſent:⁊ diligētiā magnā
habuit quō eos deo nutriret. Non ſic mō eſt/ſed ꝯtraria eſt coꝝ diligē
tia:nam eos mũdo nutriũt/vt ſint gl'oſi/diuites. Plane ſcḋm Chryſoſt.
Matres ꝗ corpus natoꝝ amāt/aīas ꝯtemnũt:deſiderātes eos bñ va
lere in h̄ ſeculo/nō curātes qđ paſſi fuerint in alio. Alie militias ſuis fi
lijs ꝓuidēt/alie honores:⁊ nemo filijs ſuis ꝓuidet deũ. Perditōem illo
rum cum magno p̄cio ꝯparant:⁊ ſalutē illis nec dono accipe volunt.
Si viderint illos paupes/triſtant᷑ ⁊ ſuſpirāt. Si āt viderint illos pec
cātes/nemo triſtat᷑:vt oſtendant qm̄ corpoꝝ ſunt parentes/nō anima
rum. §. ix. vbi ſ. Sed q̇d igit᷑ ageremus: Hoꝝ ꝯtraria:fac plātes eos
in pueritia:fac eos rectos ⁊ bonos:fac quod iubet Ecci. vij. Si filij ti

bi ſunt/erudi eos ꝛ curua eos a pueritia coꝝ. Fac inq̄ȝ ſicut plantule
nouelle fieri ſolet: cui adiungit̄ vga recta ſibi ꝯmenſurata/ad quā colli
gatur: ſm cuius rectitudinē ſurſum creſcit/ꝛ ſuſtentat̄ ne cadat: ſic tu
fac. Appodia hanc plantulā vge correctōis/ne omni vento ꝓue vo ſ
lūtatis moueat̄. Prouerb. xxij. Stulticia colligata eſt in corde pueri:
vga diſcipline fugabit eam. Contra eos q̄ ꝑmittunt pueros euagari li
bere ad ventum volūtatis. Vide ſit vga hec quam adiūgis recta/ꝛ nō t
curua: ne ſe eius curuitate quadret/ꝛ ſe eidem inſinuet. Prebe ei rectū
exemplū: fac bonū coram eo. Recta ſm rectam rōnem ꝛ regulā diuinā
ſcȝ p̄ceptoꝝ diuinoꝝ. Hec tua exemplaris opatio baculus rectus eſt:
cui ſi alligaueris puulam plantulā filioli tui/etiā ip̄a ſurſum in rectuȝ
creſcet. Contra eos q̄ p̄bent pueris exempla mala/in loquēdo turpia X
vba mēdacia/in crapula ꝛc̄. Fac ſit baculus hic ſiue vga qua appodi z
as ſiue ſuffultis plantulā ei ꝯmenſurata/ne nimis grauis ſit: ꝛ eam po
tius detrahat q̄ȝ ſuſtentet: ꝛ opp̄mat potius q̄ȝ ſupportat. Sint corre
ctionū vge moderate/diſcrete/nō ex impetu furoris: ſicut q̄dam ſtulti
rectores ſcolaſticoꝝ puulos timidos terrēt: ꝛ ꝯtra eos acſi eſſent homi
cide inſurgūt: inde etiā gl'antes aliqn̄: tales opp̄mūt ingenia: poti⁹ eīm
ſunt lenimētis ꝛ manſuetudine ꝛ ꝓmiſſis inducēdi q̄ȝ terroribꝫ: vt do
cet Quintilianus. Non debet pater neq̄ȝ mater ex furore corrigere: q̄a
hoc potius vindicatio inordinata eſt q̄ȝ correctio: q̄ eſt actus charita-
tis/illa aūt ire ꝛ furoris. Item debent eis ꝯmēſurata opa imponere in
ieiunijs/in orōnibꝫ ꝛ alijs ſpūalibꝫ/ſimil'r in corpalibꝫ: in vtroq̄ȝ enim
eos inſtruere debent ꝛ enutrire ꝛ aſſuefacere. Nutrias animaȝ eius in
ſpūalibꝫ/p̄cepta ſpūalia eis imp̄mēdo/ꝛ meliora (more auium q̄ grana
meliora pullis ſuis portāt) eis porrigendo/ꝑ q̄ ſpūal'r viuere poterūt.
Ve etati noſtre: in qua pueris venena vitioꝝ non grana vtutū a ma-
giſtris/nutricibꝫ: ꝛ (qđ horrēdum eſt) ab ip̄is quoq̄ȝ parētibꝫ admini-
ſtrant̄. Docēt eos cantilenas amatorias carnales: rident ad coꝝ iura-
mēta/ſcurrilia/leuitates ꝛc̄. Itaq̄ȝ fit/vt q̄ deberēt eſſe fulcimēta plan- r
tulaꝝ/fiant ꝛ ſint earūdeȝ demolimēta. Porro etiā ciuilibꝫ ſunt aſſue
faciēdi opibꝫ/vt ocium (quod eſt oīm vitioꝝ nutrix) ꝛ vitia fugiant: et
vt in neceſſitate de labore ſuo ſe iuuare ſciant: exēplo Auguſti Ceſaris
De quo Suetonius ſcribit/ꝙ filiam ꝛ nepotes ita inſtituit/vt etiā la
nificio aſſuefaceret: ac nec loq̄ vel agere q̄cq̄ȝ niſi palam: nō obſtante ꝙ
eos terris ditare potuit: tn̄ ſic eos informari voluit/vt ſi ad extremam
deuenirent inopiā/arte ſe iuuarēt. Hoc eſt qđ dixi ab initio: Si filij ti
bi ſint/erudi eos. Rogemus dn̄m.

Feria. ij. poſt Oculi. iiij. Martij.

Stultoꝝ infinitus eſt numerus. Eccs. j. Euangelium.